

BÍRÁK KÖNYVE

- Novák József -

Mikor íródott, ki írta, kinek, milyen történelmi helyzetben?

- **A Bírák** könyvét minden bizonnyal, a királyság intézményének felállítása után írták, mivelhogy több ízben találkozunk a szerző ilyen jellegű utalásával (17:7, 18:1, 19:1, 21:25).
- **Nem tehető** azonban későbbre, mint Kr.e. 990, amikor Dávid elfoglalja Jeruzsálemet, lévén, hogy a szerző megjegyzi:

Bír. 1,21;

„a jebúszikat, Jeruzsálem lakosait, nem űzték el Benjámin fiai, ezért laknak a jebúsziak Benjámin fiaival együtt Jeruzsálemben még ma is”.

- **Nem tévedünk** tehát, ha a könyv megírásának időpontját a királyság korának kezdetére tesszük (Saul király idejére, **Kr.e. 1030 utánra**).

A szerző

- **A könyvben** nincs feljegyezve a szerző neve, több bibliamagyarázó azonban, a könyv megírását, Sámuelnek tulajdonítja.
- **Sámuel** azonban, valószínű, hogy előbbi forrásokat is felhasznált, mert több ízben, az események leírásának pontossága arra utal, hogy a szerző szemtanúja volt a történeteknek.
- **Azt is megállapíthatjuk**, hogy a könyvben történetek későbbi bejegyzések is, pl:

Bír. 18,30;

„azután felállították maguknak a dániak a faragott bálványt, és Manassé fiának, Gersómnak a fia, Jónátán, meg az ő fiai lettek Dán törzsének a papjai, egészen az ország népének a fogságba viteléig”.

- **Ezt csak** olyan személy jegyezhetette fel, aki már tudott a babiloni fogságról.
- **A könyv** Izrael népé részére íródott, **Saul király idejében** tehát, amikor egyre inkább nyilvánvalóvá válik, hogy Jahweh elvetése, mint Izrael láthatatlan királya, és egy földi király állítása a trónra, rossz választás volt Izrael részéről, mert a király egyre távolabb kerül Izrael Istenétől, és vele együtt a nép is.

Mi volt a könyv megírásának eredeti célja?

- **A könyv** abból a célból íródott, hogy megértesse olvasóival, hogy a királyság felállítása nem szerepelt Isten eredeti tervében. Ha Izrael hű maradt volna Istennel kötött szövetségéhez, akkor maga az Úr lett volna királyuk, és megóvta volna őket a szomszédos népeknek támadásaitól, valamint azok negatív befolyásától.
- **De mivelhogy** Józsué halála után, a nép eltért a szövetség útjáról, elkezdődött életükben a hanyatlás, és ez, az Isten tervében szereplő teokratikus vezetés bukásához, és a királyság kialakulásához vezetett.
- **Sámuel** azonban meg akarja győzni olvasóit, arról is, hogy az elkövetett hibákból, bűnökből, van lehetőség a megtérésre, a „*mi Istenünkhöz, mert bővelkedik a megbocsátásban*” (És. 55/7b).

A könyv vázlata

Történelmi bevezetés.	1,1 – 2,5
Júda és Simeon törzsének területfoglalásai.	1,1-21
Bétel elfoglalása.	1,22-26.
El nem foglalt területek.	1,27-36
A bírák cselekedetei.	2,6 – 16,31.
A bíróséma	2,6 – 3,6
Otniél, Éhud és Sámgar	3,7-3,31
Otniél legyőzi az arámokat.	3,7 – 3,11
Éhud győzelme a moábiak felett.	3,12-30
Samgar hőstette.	3,31
Bárak és Debóra győzelme	4,1-5,32
Győzelem Sisera felett.	4,1-16.
Debóra éneke.	5,1-32
Gedeon története.	6,1 – 8,35.
Izrael elhajlása és büntetése.	6,1-9
Gedeon elhívása.	6,11-32
Gedeon győzelme a midjániak felett.	6,33-8,21
Gedeon egyéb tettei.	8,22-35.
Abímelek királysága	9,1-9,57.
A királlyá avatás.	9,1-6.
Jótám példázata.	9,7-21
Viszály Abímelek és Sikem polgárai között.	9,22-49
Abímelek halála.	9,50-57
Tólá és Jáir	10,1-5
Jefte története	10,6-12,7.
Izrael vétke.	10,6-17.
Jefte, a sereg vezére.	11,1-11.
Tárgyalás, az ammóniakkal.	11,12-28
Jefte fogadalma és győzelme.	11,29-40
Viszály az efraimiakkal.	12,1-7.
Ibcán, élón és Abdón.	12,8-15
Sámson története.	13,1-16,31

Sámson születése.	13,1-24.
Sámson első konfliktusa a filiszteusokkal.	14,1-19
További konfliktusok.	15,1-16,3.
Sámson fogsága.	16,4-22
Sámson halála.	16,23-31.

Befejező rész. 17,1 – 21,25

Bálvány a Miká házában.	17,1-18,1.
Dán törzse, új lakóhelyet keres.	18,2-10.
A dániak elrabolják Miká bálványszobrait.	18,11-27.
Dán törzse elfoglalja Lájist.	18,28-31
Gibeá lakosainak gonoszsága.	19,1-30.
Büntető hadjárat Gibeá ellen.	20,1-48.
Benjámin helyreállítása.	21,1-25.

A bibliai kijelentésben, milyen szerepet tölt be?

- **A Bírák** könyve, Izráel népének, a Kánaánban való letelepedés utáni első kb. **300 évének a történelmét írja le.** A keresztény kánonban történeti könyvnek számít, míg a zsidó kánonban azonban, amint azt láttuk a Józsué könyvénél is, a korai próféták könyvei közé sorolják. A könyvben az ún. deuteronomista teológia jellegzetes vonásai fedezhetők fel.
- **Ugyanis** Martin Noth 1943-ban kiadott Hagymánytörténeti tanulmányok című könyve óta a Józsué, Bírák, Sámuel, Királyok könyvek csoportja, a Deuteronomium (második törvénykönyv) szellemében íródott egyetlen történeti műnek van tekintve, ezért **összefoglalóan Deuteronomista Történeti Műnek** van nevezve.
- **Így tehát** a szerző, fő célja nem az, hogy az eseményeket, kronológiai sorrendben írja le, hanem elsősorban teológiai megfontolásokból örökíti meg Izrael történetét ebben a korszakban, így mindabban, amit elmond, Isten üzenetét tolmácsolja.
- **A deuteronomista történetírás legfőbb jellemző vonása** az, hogy Izrael történetében az ember bűnét és az Isten bűnbocsátó kegyelmét jellegzetes összefüggésben és egységben szemléli. A deuteronomista történetíró, bemutatja előbb Izrael szövetségszegését, engedetlenségét Isten törvényével szemben, lévén, hogy bálványokat, idegen isteneket imád Izráel Istene helyett.
- **Amint** a 3. fejj. 11.p.1.bek. is láttuk, Isten, büntetésül kiszolgáltatja őket a környező népek kezébe, akik elnyomják, és sanyargatják Izráelt. Az elnyomás alatt, a nép bűnbánatra jut és segítségül hívja az Urat, hogy szabadítsa meg őket, az elnyomóktól.
- **Az Úr megemlékezik** a szövetségben tett ígéreteiről, irgalmasságot gyakorol népével szemben, és egy-egy karizmatikus, Istentől megbízott és Szellemével betöltött vezető által megszabadítja Izráelt az idegen elnyomóktól.
- **Amíg a szabadító él** és bíraskodik, a nép hű marad Istenhez. A szabadító halála után azonban ismét elpártolnak az Úrtól, és a folyamat kezdődik előlről. Ez a sorozat, szinte minden generáció életében megismétlődik a könyv által bemutatott időszakban.

A bírák

- **A bírák** (eredetiben *sófetim*) tehát részben, olyan karizmatikus személyiségek, akik megoldanak egy-egy válság helyzetet, és ezért a nép vezetőknak fogadja el őket.
- Ezek, az ún. „**nagy bírák**”, számszerint hatan, Otniél, Éhud, Debóra (és Bárák), Gedeon, Jefte és Sámson.

- **Ezen kívül** találkozunk a könyvben az un. „**kis bírák**”-kal is, akik úgyszintén hatan vannak, Sámgar, Tóla Jáir, Ibcán, Élón, Abdón. Ők nem hajtottak végre, egész Izráelre nézve jelentős szabadító tetteket, csak legfeljebb, pl. Sámgar és Tóla egyéni hősiességével találkozunk, ezért feltételezhető, hogy ezek a személyek egy intézményesített bírói tisztség képviselői voltak.

Hol találhatóak utalások erre a könyvre, más helyen a bibliában?

- A Ruth 1,1-ben utalás van a bírák idejére.
- A 2 Sám. 11,21-ben utalás van Abímelek, Gedeon fia halálára, akit Tébéc város ostrománál, egy asszony ölt meg, egy malomkő darabbal, amit a várfalról ledobott.
- A Zsolt. 89,10-12-ben, utalást találunk, Debóra és Bárak győzelmére, Jábin kánaáni király, és Sisera hadvezére felett, valamint Gedeon győzelmére a midjániak felett.
- Az És. 10,26-ban, úgyszintén utalás van a midjániak legyőzésére, Gedeon idejében.
- A Hós. 9,9 és 10,9-ben, utalást tesz a próféta, a benjáminiak istentelen tetteire Gibeában.
- A Zsid. 11,32-ben, a hithősök közé van sorolva Gedeon, Bárak, Sámson és Jefte.

Az üdvtörténetben milyen helyet tölt be?

- **A könyvben**, újra és újra felvetődik, a bűn, az Isten iránti **engedetlenség problémája**.
- **Először is**, a szerző tájékoztatja az olvasót, hogy Izráel törzsei, nem űzték ki azokat a kánaániakat, akikről Isten úgy döntött, hogy ki kell irtani.
- **Másodszor**, amint már láttuk, ciklikusan ismétlődik meg, hogy:

Bír. 2,11-13:

„Izráel fiai azt cselekedték, amit rossznak lát az ÚR, mert a Baalokat tisztelték. Elhagyták az URat, atyáik Istenét, aki kihozta őket Egyiptomból, és más istenek után jártak a környező népek istenei közül, azokat imádták, és így ingerelték az URat. ...Elhagyták az URat, és a Baalt meg az Astárótot tisztelték.”

- **Aztán** látjuk, Sámson elhajlását, a bűnnel való kacérkodását. Majd pedig, találkozunk, a benjáminiak istentelen cselekedetével.

- **A szerző** be akarja mutatni, hogy minden esetben, a bűnnek, az **engedetlenségnek következményei** vannak, bekövetkezik Isten ítélete:

- **A megmaradt** kánaániak folyamatosan megkeserítik majd Izráel népe életét, mert Isten megengedi, hogy „tüskék” legyenek Izráel oldalában, isteneik pedig „csapdák” legyenek részükre /*„Azt is mondtam: Nem űzöm el őket előletek, hadd legyenek (tüskék) az oldalatokban, isteneik pedig legyenek nektek csapdául!”* (2,3)

- **Az idegen istenek** tisztelete, nyomorúságot von maga után, mert az Úr kibocsátja őket, ellenségeik kezébe /*„De amikor elhagyták az URat, és a Baalt meg az Astárótot tisztelték, föllángolt az ÚR haragja Izráel ellen, és fosztogatók kezébe adta, hogy fosztogassák őket.”* (2,13)

- **Isten kiválasztotta**, és felkentje, ha nem tartja meg az Úr törvényét, úgyszintén viselni fogja bűneinek következményét. /*„A filiszteusok megragadták (Sámson), kiszúrták a szemét, és elvitték Gázába. Bilincsbe verték, és malmot kellett hajtania a foglyok házában.”* (16,21)

- **Isten népe**, ha elhajlik a szövetségtől, és azokat az istentelen dolgokat műveli, amit a kiirtott népek cselekedtek, ugyanarra a kiirtásra kell számíton, mert Isten nem személyválogató *„Az izráeliek pedig újra a benjáminiak ellen fordultak, és kardélre hányták a*

városban lakó embereket, állatokat és mindent, amit csak találtak. Az ott található városokat is mind lángba borították” (20,48).

- **De ugyanakkor** látjuk a könyvben, azt az isteni elvet is, hogy az Úr nem akarja a bűnös halálát, hanem hogy az megtérjen és éljen:

Ezék. 18,23;

„Hiszen nem kívánom én a bűnös ember halálát - így szól az én Uram, az ÚR -, hanem azt, hogy megtérjen útjáról, és éljen.”

- **Tehát** az isteni kegyelem elvének a megnyilvánulása is fellelhető a könyvben: a megtérő bűnösnek Isten kegyelmet ad, a romlás és a pusztulás megszűnik, elkezdődhet a felemelkedés.

- **Így** a Bókimba összegyűlt nép sírt bűnei felett, Isten megerősítette őket, és a megmaradt kánaániakat szolgálásra kényszerítették (1,28).

- **A már** említett bírói séma szerint, az idegenektől elnyomott nép, Isten felé fordult, és az Úr a kirendelt bíra által szabadulást adott (2,18). Sámson, úgyszintén az Úrhoz fordul nyomorúságában, visszanyeri erejét, és bosszút áll ellenségein (16:28-30). Benjámin törzse sem lett teljesen kiirtva, a megmaradt férfiaknak lehetőség adatik az újraházasodásra, és városaik újjáépítésére. (21,23)

Az Ószövetségi irodalom, hogyan mutat Jézus Krisztusra?

- **Amint láttuk** a Józsué könyvében is, az Ószövetség sok ízben, **messiási előképeket** állít elénk, ezáltal vetíti előre, az igazi Messiás személyét, szolgálatát.

- **A bírák**, akiket Isten elhív, felkészít a szolgálatra (bátorítja, Szent Szellemmel betölti őket, jellemüket formálja), akik önfeláldozóan állnak Isten szolgálatába, hogy rajtuk keresztül Isten népe szabadulást nyerjen, akik ez által tekintélyt nyernek, és az Úrhoz való ragaszkodásra buzdítják a népet, tulajdonképpen, Jézus Krisztust, a Szabadítót mutatják be, aki el fog jönni az idők végén, hogy minden embernek szabadulást adjon bűneiből.

Milyen előképek vannak a könyvben, amelyek az újszövetségi időkben teljesedtek be?

- **Először**, is amint az előző fejezetben láttuk, a **messiási előkép**, ami a bírák által van bemutatva, az Újszövetségben teljesedik be, Jézus Krisztus személyében és szolgálatában.

- **Másodszor**, a könyv bemutatja a **teokrácia** intézményét, amikor nem létezik földi király, hanem Jahweh, a láthatatlan király, Izráel királya. Izráel életében a teokrácia megbukott, nem Isten hibájából, hanem a nép akaratából. /

1Sám. 8,7;

Az ÚR pedig ezt mondta Sámuelnek: Hallgass a nép szavára mindenben, amit mondanak, mert nem téged vetettek meg, hanem engem vetettek meg, hogy ne legyek a királyuk.”

- **Az Újszövetségben**, azonban, beteljesedik, az Egyházban a teokrácia intézménye, mert a Gyülekezetben nincs földi király, nincsenek fejedelmek, egyedüli király, a Krisztus.

Luk. 22,25-27;

„A királyok uralkodnak népeiken, és akik hatalmuk alá hajtják őket, jötevőknek hívatják magukat. Ti azonban ne így cselekedjétek, hanem aki a legnagyobb közöttetek, olyan legyen, mint a legkisebb, és aki vezet, olyan legyen, mint aki szolgál. Mert ki a nagyobb? Az,

aki asztalnál ül, vagy aki szolgál? Ugye az, aki az asztalnál ül? Én pedig olyan vagyok közöttetek, mint aki szolgál."

- **A teokrácia**, azonban, beteljesülést fog nyerni az **ezeréves nyugalom** idején is, amikor Krisztus fog uralkodni Jeruzsálemben, és az egész föld neki engedelmessé válik.

Zak. 14,8-9:

"Azon a napon folyóvíz fakad Jeruzsálemből, egyik ága a keleti tenger felé folyik, másik ága a nyugati tenger felé; így lesz télen-nyáron át. Az ÚR lesz a király az egész földön. Azon a napon az ÚR lesz az egyetlen Isten, és neve az egyetlen név."

- **Szimbólumot** hordoznak, a vas harci kocsikkal bíró **kánaániak** is, akiket Izráel népe nem tudott kiűzni helyükről, mert ezek az újszövetségi megtért hívő életében, a bűnök azon erősségeit jelképezik, amelyeket könnyűszerrel, nem lehet legyőzni, kemény harc, odaszánás, kitartás kell, hogy ezek ki legyenek irtva, az Úr segítségével, pl. bűnös szenvedélyek: dohány, szexualitás, drog, szerencsejáték, stb:

Kol. 3,5:

„Öljétek meg tehát tagjaitokban azt, ami csak erre a földre irányul: a paráznaságot, a tisztátalanságot, a szenvedélyt, a gonosz kívánságot és a kapzsiságot, ami bálványimádás”.

- **Úgyszintén** újszövetségi beteljesedése van, annak a tényezőnek, hogy Isten az Ő munkájára a világ **„erőtleneit” és „nemteleneit”**, Éhúdot egy balkezest, Debórát egy nőt, Gedeont a legszegényebb család legkisebb gyermekét, Jeftét egy parázna nőnek a fiát választja ki, hogy megszégyenítse az **„erőseket”, a „valamiket”**,

1 Kor. 1,27-29:

„hogy ne dicsekedjék előtte egy test sem”.

Mi a fő mondanivalója, az utolsó időkben élő keresztények számára?

- **A könyv fontos üzenete** számunkra, hogy a **hűtlenség, az engedetlenség pusztítását**, minden generációnak, saját életében, történelmi sorsában kell megtapasztalnia ahhoz, hogy megismerhesse **Isten kegyelmét, szabadítását és hűségét**, nyilvánvalóvá váljék, hogy Isten mindig hűségesebb a megkötött szövetséghez, mint a folytonosan ingadozó ember.

- Ugyanzintén, láthatjuk azt a **hosszútűrést**, amit tanúsít Isten a bűnös emberrel szemben, újra, és újra esélyt adván a megtérésre.

- A bírói sémában, **felismerhetjük önmagunkat**, akik Izráelhez hasonlóan bukdácsolva járunk Isten útján, és hálásak kell legyünk, hogy Isten türelmes hozzánk is, adván újabb és újabb esélyt a megtérésre. *„mert nem azt akarja, hogy némelyek elveszenek, hanem azt, hogy mindenki megtérjen.”* (2Pt. 3,9)

- De ugyanakkor figyelmeztetés is számunkra, hogy az elkövetett **bűnök, fájdalmat, szenvedést hoznak ránk**, (lásd Sámson esete), melyektől Isten meg akar óvni minket, azáltal, hogy hűségesek vagyunk hozzá.

- És üzeni még az Úr nekünk, a könyv által, hogy **az utolsó idők Izráelét** is, Isten szem előtt tartja, akik ugyan még megkeményedésben vannak (Róm. 11:7,8), de amikor a környező népek miatt ismét nyomorúságba kerülnek, kiáltani fognak az Úrhoz, és az Úr elküldi a Szabadítót, a Messiást, és az egész Izráel megtartatik. (Róm. 11:26,27).

Milyen hitvédői (apologetikai) szempontok fedezhetők fel a könyvben?

- **A magasabb** színvonalú kultúrával rendelkező pogány népek gyűréjében, Izráel népe, újra és újra annak a kísértésnek lett kitéve, hogy a gazdasági, hadászati, ill. egyéb területen rendelkező ismeretekkel együtt, **a pogányoktól átvegyék vallási szokásaikat** is, isteneiket is, gondolván, hogy a magasabb szintű civilizáció, azon istenségeknek is köszönhető, akiket a pogányok imádnak.
- **De az Úrtól** való elpártolás, nem hozta meg Izráel számára, a várt bővülködést, hanem elnyomást, ínséget, szenvedést okozott.
- A könyv, felismerésre akarja juttatni az olvasót, hogy **a pogány istenek tehetetlenek**, nem tudnak biztosítani jólétet, védelmet, áldást, mert csupán bálványok.

Bír. 10,11-14;

„Az ÚR pedig ezt mondta Izráel fiainak: Vajon Egyiptomból, az emóriaktól, az ammóniaktól és a filiszteusoktól nem én szabadítottalak-e meg benneteket, vagy amikor a szidóniak, Amálék és Máón sanyargatott benneteket, nem énhozzám kiáltottatok-e segítségért? Ti mégis elhagytatok engem, és más isteneket tiszteltetek. Ezért nem szabadítalak meg többé benneteket! Menjetek, és kiáltsatok segítségért azokhoz az istenekhez, akiket választottatok, szabadítsanak meg benneteket azok a szükség idején!”

- **Hitre és megtérésre** akar buzdítani, bizonyítja, hogy Jahweh, az élő Isten egyedül, aki hatalommal rendelkezik, aki tudja biztosítani azon áldásokat, amelyekre Izráel vágyik, aki nem rontja meg népével kötött szövetségét, aki szabadítást tud adni az elnyomás alól.

Bír. 10,15-16;

„Izráel fiai ekkor azt mondták az ÚRnak: Vétkeztünk. Tégy velünk teljesen úgy, ahogy jónak látod, csak most ments meg bennünket! Majd eltávolították maguk közül az idegen isteneket és az URat szolgálták. Az ÚR pedig megelégette Izráel nyomorúságát.

Kidolgozandó házi feladat a hallgatóknak:

- A teokratikus vezetés lényegét megfogalmazni, és párhuzamot vonni az ószövetségi és az újszövetségi teokrácia között.